

iTOSAM

İSTANBUL TİCARET ODASI
STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

HAFTALIK
EKONOMİ BÜLTENİ
28 EKİM 2024

Ekonomide Son Gelişmeler

- 03** IMF: DÜNYA EKONOMİK GÖRÜNÜMÜ
- 05** TEKNOLOJİ SAVAřLARI
- 06** IMF: İř GÜCÜNÜN GELECEĞİ
- 07** KÜRESEL SEYAHAT TRENDLERİ
- 08** HANEHALKI YURT İÇİ TURİZM
- 09** REEL KESİM GÜVEN ENDEKSİ
- 10** İKTİSADİ YÖNELİM İSTATİSTİKLERİ
- 11** SEKTÖREL GÜVEN ENDEKSLERİ
- 13** TÜKETİCİ GÜVEN ENDEKSİ
- 15** KAPASİTE KULLANIM ORANI
- 16** YURT DIřI ÜRETİCİ FİYAT ENDEKSİ

“2024 Küresel Ekonomik Büyüme Tahmini %3,2”

Uluslararası Para Fonu (IMF) tarafından yayımlanan ekim ayı Dünya Ekonomik Görünüm (WEO) raporuna göre 2024 yılında küresel ekonominin daha önceki tahminlerle uyumlu olarak %3,2 oranında büyümesi beklenirken 2025 yılı için büyüme tahmini ise 0,1 puanlık aşağı yönlü revizyonla %3,2 olarak güncellendi.

“Politika Değişikliği, Artan Tehditler” başlığıyla yayımlanan rapor, küresel ekonomik büyümenin istikrarlı olmasına rağmen zayıf kalacağını öngörürken nüfusun yaşlanması ve düşük verimlilik gibi engellerin bazı ekonomiler için potansiyel büyümeyi sınırladığına dikkat çekiyor. Ayrıca raporda küresel enflasyondaki düşüğe rağmen hizmet fiyatları enflasyonunun birçok bölgede yüksek seyrettiği belirtilerek sektörel dinamiklerin daha iyi anlaşılması ve para politikasının buna uygun biçimde ayarlanması gerekliliğinin önemine vurgu yapıyor.

Dünya Ekonomik Görünümü: Büyüme Tahminleri, Ekim 2024 (Reel GSYH Büyümesi, % Değişim)

“IMF Türkiye İçin Büyüme Tahminini %3’e Düşürdü”

IMF, Türkiye ekonomisi için 2024 yılı büyüme tahminini nisan ayında %3,1 olarak açıklamış ve temmuz ayında %3,6’ya yükseltmişti. Ekim ayında yayımlanan WEO raporuna göre Türkiye için büyüme tahmini aşağı yönlü revize edilerek %3 olarak güncellendi. Türkiye’nin 2025 yılı büyüme tahmini ise %2,7 olarak belirtildi.

Dünya Ekonomik Görünümü: Büyüme Tahminleri, Ekim 2024 (Reel GSYH Büyümesi, % Değişim)

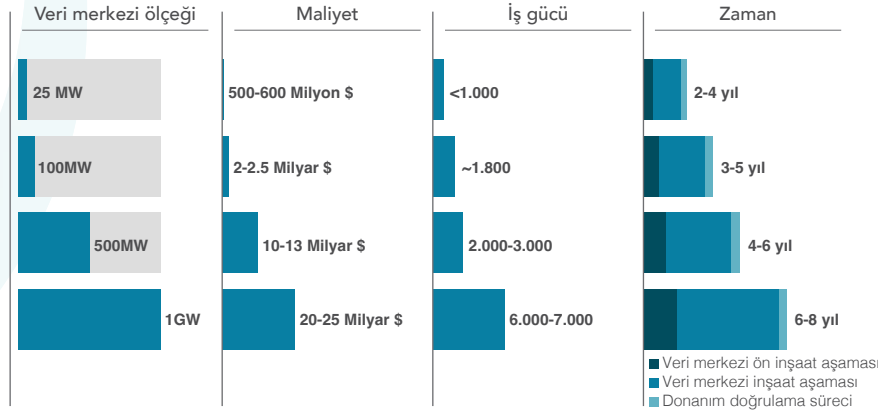
Göstergeler	2023	Projeksiyonlar	
		2024	2025
Dünya	3,3	3,2	3,2
Türkiye	5,1	3,0	2,7
Gelişmiş Ekonomiler	1,7	1,8	1,8
ABD	2,9	2,8	2,2
Euro Bölgesi	0,4	0,8	1,2
Almanya	-0,3	0,0	0,8
Fransa	1,1	1,1	1,1
İtalya	0,7	0,7	0,8
İspanya	2,7	2,9	2,1
Japonya	1,7	0,3	1,1
Birleşik Krallık	0,3	1,1	1,5
Kanada	1,2	1,3	2,4
Diğer Gelişmiş Ekonomiler	1,8	2,1	2,2
Yükselen Piyasalar ve Gelişmekte Olan Ekonomiler	4,4	4,2	4,2
Çin	5,2	4,8	4,5
Hindistan	8,2	7,0	6,5
Rusya	3,6	3,6	1,3
Brezilya	2,9	3,0	2,2
Meksika	3,2	1,5	1,3
Orta Doğu ve Orta Asya	2,1	2,4	3,9
Suudi Arabistan	-0,8	1,5	4,6
Sahra Altı Afrika	3,6	3,6	4,2
Nijerya	2,9	2,9	3,2
Güney Afrika	0,7	1,1	1,5

“Yapay Zekâ Çip Krizini Tetikleyebilir”

Bloomberg Businessweek’in, Bain&Company’nin analizlerine dayanarak yaptığı habere göre üretken yapay zekâ kullanımının yaygınlaşması ve veri merkezlerinin sayısındaki artış yarı iletken tedarik zincirleri üzerindeki baskıyı da artırıyor. Jeopolitik gerilimlerin tırmanması, hiçbir ülkenin yarı iletken üretiminde tam anlamıyla kendi kendine yetememesi ve bu ürünlerin karmaşık ve maliyetli üretim süreçleri yeni bir çip krizine zemin hazırlayabilir.

Yapay zekâya olan talebin hızla artmasıyla veri işleme, analiz etme ve büyük miktarda veriyi depolama ihtiyacı da giderek büyüyor. Bu durum veri merkezlerine yönelik talebin de ciddi oranda artmasına neden oluyor. Habere konu olan rapora göre veri merkezi ölçeği büyüdükçe diğer faktörler de paralel şekilde genişliyor. Örneğin, küçük ölçekli bir veri merkezinin (25MW) maliyeti 500-600 milyon dolar arasında değişirken bu tür bir merkezin inşası 2-4 yıl arası sürebiliyor. Öte yandan büyük ölçekli bir veri merkezi (1 GW) için yaklaşık 20-25 milyar dolar yatırım gerekliliği söz konusu olurken iş gücü talebi 6-7 bine kadar çıkabiliyor.

Veri Merkezlerinin Maliyetleri

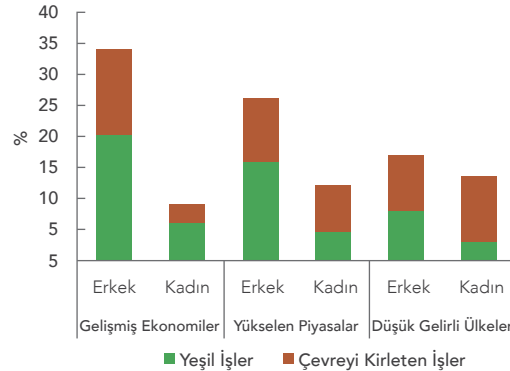

“STEM Eğitimi ve Cinsiyet Eşitliği Yeşil İşlerde Başarıyı Belirliyor”

Sürdürülebilir ve yeşil bir ekonomiye geçiş işçilerin karbon yoğun işlerden çıkıp yeşil işlere geçmesini gerektiriyor. Bu geçişin hızı ve etkinliği yalnızca iklim politikalarına değil; aynı zamanda işçilerin becerilerine ve uyum yeteneklerine de bağlı. Uluslararası Para Fonu’nun (IMF) ele aldığı “Yeşil İşler ve Kadınlar ile Erkekler için Geleceğin İşleri” başlıklı raporda küresel ekonominin yeşil ekonomiye geçişi ve bu geçişin iş gücü piyasası üzerindeki etkileri ele alınıyor. Rapor; bilim, teknoloji, mühendislik ve matematik (STEM) eğitimi almış iş gücü ile cinsiyet eşitliğine daha fazla sahip olan ekonomilerin, daha hızlı ve daha düşük maliyetle yeşil bir ekonomiye geçiş yapabileceğine dikkat çekiyor.

Sonuçlara göre gelişmiş ekonomilerde erkeklerin %20,3’ü yeşil işlerde çalışırken kadınlarda bu oran sadece %6. Gelişmekte olan piyasalarda da benzer bir durum söz konusu; erkekler %16 oranında yeşil işlerde yer alırken kadınlarda sadece %4,6 oranında temsil ediliyor. Bu fark, kadınların yeşil ekonomiye yeterince entegre olamadığını gösteriyor ve cinsiyet eşitliği açısından önemli bir sorun teşkil ediyor. Ayrıca yeşil işlerde maaş primleri erkekler için %7, kadınlar için %12 olarak ölçülüyor. Ancak kadınların yeşil işlerde düşük oranda yer alması bu primlerden yeterince faydalanamadıklarını ortaya koyuyor. Raporda yeşil dönüşümün kapsayıcı ve sürdürülebilir olması için cinsiyet dengesizliklerini giderici politikaların uygulanmasının altı çiziliyor.

Cinsiyete Göre İstihdam Payı

Kaynak: IMF

“2025’in Turizm Trendi Uyku Turizmi Olacak”

Uluslararası konaklama şirketi Hilton “2025 Küresel Seyahat Trendleri” anketini yayımladı. IPSOS tarafından yürütülen anket 13 ülkede 13.000’den fazla katılımcının yanıtlarıyla oluşturuldu. Anket; yarının gezginlerinin motivasyonlarına, tercihlerine ve bütçe önceliklerine ışık tutuyor. Anket sonuçları Türk gezginlerin 2025’te yurt içi tatile rağbet edeceklerini ortaya koyuyor. 2025’te tatil yapmayı planlayan Türklerin %58’i bunu sadece Türkiye sınırları içerisinde yapacağını ifade ediyor. Bu durum tespit edilen dünya çapındaki seyahat eğilimleriyle de uyum gösteriyor. Ayrıca 2025’te tatil amaçlı seyahat edecek küresel katılımcıların %46’sı yalnızca iç turizmi tercih edeceklerini söylüyor.

Seyahat nedenlerine bakıldığında Türk tatilcilerin %61’i dinlenmeyi ve enerji depolamayı amaçlarken %42’si aileleri ve arkadaşları ile kaliteli zaman geçirmeyi hedefliyor. Tatilciler kaliteli bir uykunun tatillerde geçirilen zamanların en mühim kısımlarından biri olduğunu belirtiyor. Şaşırtıcı bir şekilde Türk gezginlerin %72’si otelde evde olduğundan daha iyi uyuduğunu ifade ederek seyahat seçimlerinde konforun önemine dikkat çekiyor. Bu nedenle Türkler seyahat harcamalarında otel konforuna (%58) ve yemek deneyimlerine (%46) öncelik verdiklerini vurguluyorlar. Bazı oteller misafirlerinin iyi uyuyabilmesi için mimari değişikliklere giderken (örn. hareketle etkinleşen zemin aydınlatması, yastık menüsü, basıncı ayarlanan yapay zekâ destekli yatak vb.) bazı girişimciler de misafirlerine sadece iyi uyku vaat eden ‘uyku otelleri’ açıyorlar. Hilton’un yeni araştırması, yarının seyahat severlerinin beklentilerini karşılamak için konaklama şirketlerinin sürekli yeni deneyimler geliştirmeleri gerektiğini ortaya koyuyor.

Tatil Amaçlı Seyahat Edenlerin Temel Motivasyonları

Kaynak: Hilton, 2025 Küresel Seyahat Trendleri

*Not: Katılımcılar birden fazla seçeneğe işaretleyebildiği için yüzdelerin toplamı %100’ü aşmaktadır.

“Yerli Turistlerin Yurt İçinde Yaptıkları Seyahat Harcamalarında %115,8 Artış”

Nisan, Mayıs ve Haziran aylarından oluşan II. çeyrekte, yurt içinde ikamet eden 16 milyon 148 bin kişi seyahate çıktı. Bir ve daha fazla geceleme kaydı ile ülke içinde yapılan toplam seyahat sayısı bir önceki yılın aynı çeyreğine göre %23,3 artarak 19 milyon 830 bin seyahat olarak kaydedildi. Yerli turistlerin yurt içinde yaptıkları seyahat harcamaları bir önceki yılın aynı çeyreğine göre %115,8 artarak 103 milyar 114 milyon 141 bin TL oldu. Bu harcamaların %90'unu 92 milyar 772 milyon 553 bin TL ile kişisel harcamalar, %10'unu 10 milyar 341 milyon 588 bin TL ile paket tur harcamaları oluşturdu. Seyahat başına yapılan ortalama harcama ise 5 bin 200 TL olarak gerçekleşti.

II. çeyrekte harcama türlerinin toplam seyahat harcamaları içerisindeki dağılım oranları içinde en fazla paya %33,1 ile yeme ve içme harcamaları sahip oldu. Toplam seyahat harcamalarından ulaştırma harcamaları %27,3'lük, konaklama harcamaları ise %14,1'lik pay aldı. Bu harcama türlerinin geçen yılın aynı dönemine göre değişim oranları incelendiğinde ise yeme ve içme harcamalarında %117,1, ulaştırma harcamalarında %123 ve konaklama harcamalarında ise %112,2'lik artış görüldü. Seyahate çıkış amaçlarında ilk sırada %62,4 ile yakınları ziyaret, ikinci sırada %31,6 ile gezi, eğlence, tatil, üçüncü sırada ise %2,7 ile sağlık yer aldı.

Seyahate Çıkan Kişilerin Seyahat Harcamaları, II. Çeyrek: Nisan-Haziran, 2024

Yıl	Çeyrek	Toplam Harcama (Bin TL)	Değişim Oranı (%)	Paket Tur Harcaması (Bin TL)	Değişim Oranı (%)	Kişisel Harcama (Bin TL)	Değişim Oranı* (%)	Seyahat Başına Ortalama Harcama (TL)
2023	Yıllık	229.795.451	101	20.667.298	91,8	209.128.153	102	3.739
	I	22.271.455	82,8	1.223.819	83,9	21.047.636	82,7	2.207
	II	47.792.417	142,5	4.480.889	177,4	43.311.528	139,4	2.971
	III	113.996.644	79,9	11.753.665	63,8	102.242.978	82	4.794
	IV	45.734.935	140	3.208.924	143,5	42.526.011	139,7	3.974
2024	I	45.262.452	103,2	1.988.864	62,5	43.273.587	105,6	4.593
	II	103.114.141	115,8	10.341.588	130,8	92.772.553	114,2	5.200

Kaynak: TÜİK

Tablodaki rakamlar, yuvalamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

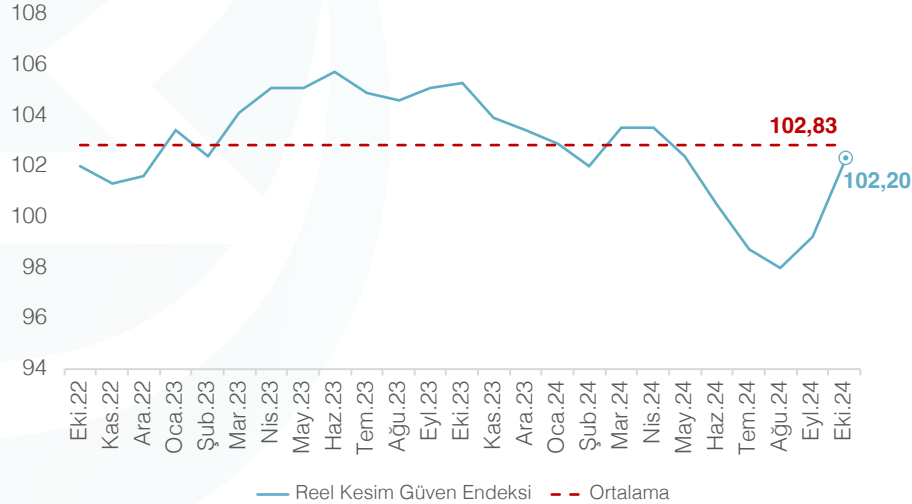
*Değişim oranı: Bir önceki yılın aynı dönemine göre hesaplanmaktadır.

“Reel Kesim Güveninde Artış”

Mevsim etkilerinden arındırılmış Reel Kesim Güven Endeksi (RKGE-MA), bir önceki aya göre 3 puanlık artış ile 102,2 seviyesinde gerçekleşti. Böylece endeks, 102,83 olan iki yıllık ortalamasının biraz altında kaldı.

Mevsimsellikten arındırılmamış Reel Kesim Güven Endeksi (RKGE) ise bir önceki aya göre 2,1 puan artarak 100,9 oldu.

Reel Kesim Güven Endeksi (RKGE-MA)

“

RKGE=100: Anketin kapsadığı reel kesim temsilcileri tarafından yapılan değerlendirmelere göre ekonomik faaliyetlere ilişkin istikrarlı görünüm.

RKGE>100: Anketin kapsadığı reel kesim temsilcilerinin ekonomik faaliyetlere ilişkin güvenin arttığı (iyimser) görünüm.

RKGE<100: Anketin kapsadığı reel kesim temsilcilerinin ekonomik faaliyetlere ilişkin güvenin azaldığı (kötümser) görünüm.

”

“Yıllık ÜFE Beklentisinde Düşüş”

Endeksi oluşturan anket sorularına ait yayılma endeksleri incelendiğinde endeksi artış yönünde etkileyen bileşenlerin arasında gelecek üç aydaki üretim hacmi, gelecek üç aydaki toplam sipariş miktarı, gelecek üç aydaki iç piyasa sipariş miktarı olduğu görülüyor.

Endeksi azalış yönünde etkileyen bileşenler arasında ise mevcut toplam sipariş miktarı, iç piyasa sipariş miktarı ve ihracat sipariş miktarı yer alıyor.

Sonuçlara göre gelecek on iki aylık dönem sonunda yıllık ÜFE beklentisi, bir önceki aya göre 1,8 puan azalarak %47,4 seviyesine geriledi.

İktisadi Yayılım Anketi Sonuçlarına İlişkin Gelişmeler, Ekim 2024

	Son Üç Ay	Mevcut Durum	Gelecek Üç Ay
Üretim Hacmi	↑ ↓		↑ ↑
Toplam Sipariş Miktarı	↑ ↓	↑ ↓	↑ ↑
İç Piyasa Sipariş Miktarı	↑ ↓	↑ ↓	↑ ↑
İhracat Sipariş Miktarı	↑ ↓	↑ ↓	↓ ↑
Toplam İstihdam			↓ ↓
Ortalama Birim Maliyet Satış Fiyatı	↑ ↓		↓ ↓
Satış Fiyatı			↑ ↑

“

İktisadi Yönelim Anketi ile üretim girdilerinin maliyetleri ve satış fiyatları hakkında imalat sanayinin beklenti ve gerçekleştirmelerini takip etmek mümkündür.

”

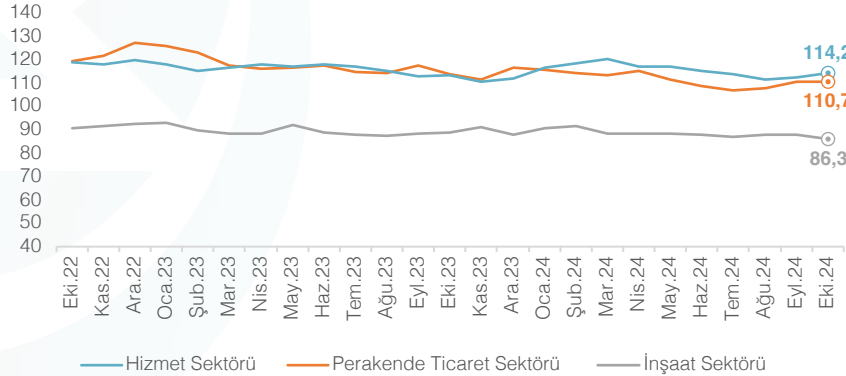
• **Kısa oklar** bir önceki aya göre (aylık) değişimleri, **uzun oklar** ise bir önceki yılın aynı ayına göre olan (yıllık) değişimleri göstermektedir.

• Maliyet ve satış fiyatı değişkenleri dışındaki değişkenlerde **lacivert oklar** artışı, **kırmızı oklar** ise azalışı göstermektedir.

“Hizmet ve Perakende Ticaret Sektörlerinde Artış, İnşaat Sektöründe Azalış”

Ekim ayında mevsim etkilerinden arındırılmış güven endeksi bir önceki aya göre hizmet sektöründe %1,5 artışla 114,2, perakende ticaret sektöründe %0,1 artışla 110,7 ve inşaat sektöründe %1,7 azalışla 86,3 seviyesine ulaştı.

Sektörel Güven Endeksleri

“
Endeksin 100'den büyük olması sektörün mevcut ve gelecek döneme ilişkin iyimserliğini, 100'den küçük olması ise kötümserliğini göstermektedir.
”

“Hizmet Sektöründe 3 Aylık Dönemde İş Durumu ve Hizmetlere Olan Talep Artıyor”

Endekslerin alt kırılımlarına bakıldığında hizmet sektörü için son 3 aylık dönemde iş durumunun %2,4 artışla 113,9’a, son 3 aylık dönemde hizmetlere olan talebin de %1,7 artışla 114,6’ya çıktığı görülüyor. İnşaat sektörü için ise alınan kayıtlı siparişlerin mevcut düzeyi eylül ayına göre %4,0 oranında azalışla 79,1 değerini alırken perakende ticaret sektörü için de son 3 aylık dönemde iş hacmi-satışlar %1,3 oranında azalış kaydederek 116,3 değerini aldı.

Güven Endeksleri ve Değişim Oranları (Mevsimsel Etkilerden Arındırılmış)

	Endeks		Bir Önceki Aya Göre Değişim Oranı (%)	
	Eylül	Ekim	Eylül	Ekim
Hizmet Sektörü Güven Endeksi	112,6	114,2	0,6	1,5
Son 3 Aylık Dönemde İş Durumu	111,3	113,9	-0,2	2,4
Son 3 Aylık Dönemde Hizmetlere Olan Talep	112,6	114,6	1,3	1,7
Gelecek 3 Aylık Dönemde Hizmetlere Olan Talep Beklentisi	113,8	114,2	0,9	0,4
Perakende Sektörü Güven Endeksi	110,6	110,7	2,5	0,1
Son 3 Aylık Dönemde İş Hacmi-Satışlar Beklentisi	117,8	116,3	2,4	-1,3
Mevcut Mal Stok Seviyesi ⁽¹⁾	92,7	94,1	2,5	1,5
Gelecek 3 Aylık Dönemde İş Hacmi-Satışlar Beklentisi	121,3	121,8	2,5	0,4
İnşaat Sektörü Güven Endeksi	87,8	86,3	-0,2	-1,7
Alınan Kayıtlı Siparişlerin Mevcut Düzeyi	82,4	79,1	-0,1	-4,0
Gelecek 3 Aylık Dönemde Toplam Çalışan Sayısı Beklentisi	93,2	93,5	-0,4	0,3

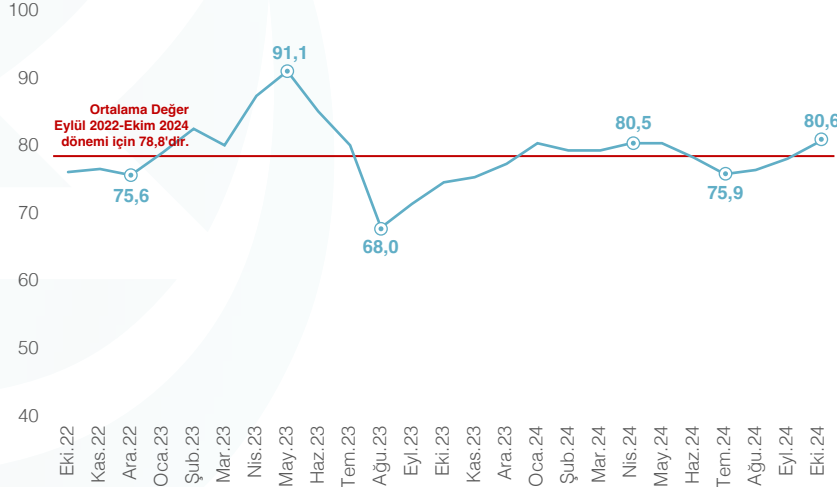
Kaynak: TÜİK

(1) Mevcut mal stok seviyesi endeksinin artışı stok azalışını, azalışı ise stok artışını göstermektedir.

“Tüketici Güveninde %3 Artış”

Tüketicilerin geleceğe dair beklentilerini ölçmek için önemli bir gösterge niteliği taşıyan Tüketici Güven Endeksi temmuz ayında 75,9 ile 2024 yılının en düşük seviyesine gerilemişti. Ağustos ayında toparlanmaya başlayan endeks, ekim ayında da bu eğilimini sürdürerek %3'lük artışla 80,6 seviyesine ulaştı. Bu değer endeksin 2024 yılı boyunca kaydettiği en yüksek seviye oldu.

Tüketici Güven Endeksi

Kaynak: TÜİK

“Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) iş birliği ile yürütülen endeks, 0-200 arasında değer almaktadır. Endeksin **100'den büyük olması tüketici güveninde iyimser durumu, 100'den küçük olması ise kötümser durumu** ifade etmektedir.

”

“Hanenin Maddi Durum Beklentisinde %6,1’lik Yükseliş”

Gelecek 12 aylık dönemde genel ekonomik durum beklentisi bir önceki aya göre %1,1 oranında artış göstererek ekim ayında 75,3 olarak gerçekleşti. Ayrıca gelecek 12 aylık dönemde dayanıklı tüketim mallarına harcama yapma düşüncesi %4,1’lik artış ile 100,1 seviyesine ulaştı.

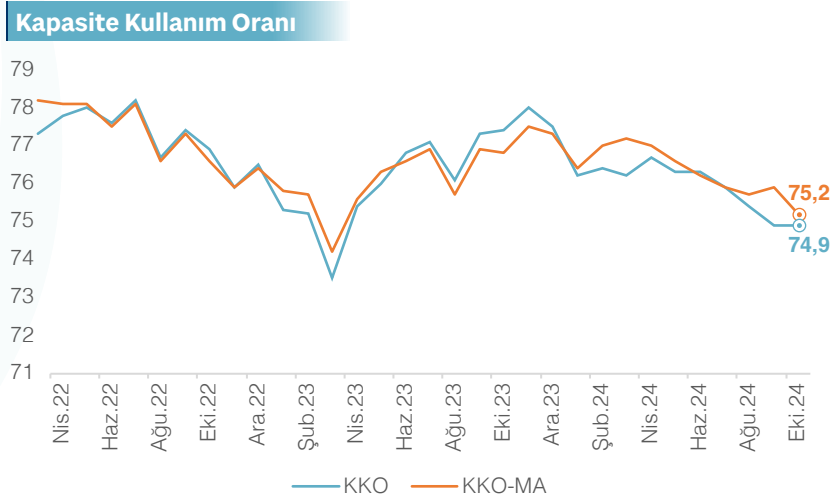
Tüketici Güven Endeksi, Alt Endeksleri ve Değişim Oranları, Ekim 2024

	Endeks		Bir Önceki Aya Göre Değişim Oranı (%)	
	Eylül	Ekim	Eylül	Ekim
Tüketici Güven Endeksi	78,2	80,6	2,4	3,0
Mevcut Dönemde Hanenin Maddi Durumu	64,8	64,7	2,8	-0,2
Gelecek 12 Aylık Dönemde Hanenin Maddi Durum Beklentisi	77,4	82,1	1,0	6,1
Gelecek 12 Aylık Dönemde Genel Ekonomik Durum Beklentisi	74,5	75,3	4,2	1,1
Gelecek 12 Aylık Dönemde Dayanıklı Tüketim Mallarına Harcama Yapma Düşüncesi	96,2	100,1	2,0	4,1

Kaynak: TÜİK

“KKO-MA Ekim ayında 0,7 Puan Azaldı”

İmalat sanayisi genelinde mevsimsel etkilerden arındırılmış kapasite kullanım oranı (KKO-MA) ekim ayında, bir önceki aya göre 0,7 puan azalarak 75,2 seviyesinde gerçekleşti. Mevsimsel etkilerden arındırılmamış kapasite kullanım oranı (KKO) ise bir önceki aya göre değişmeyerek 74,9 olarak kaydedildi. Böylece Ocak-Ekim 2023'te ortalama 76,1 olan KKO-MA 2024'ün aynı döneminde 76,3 oldu.

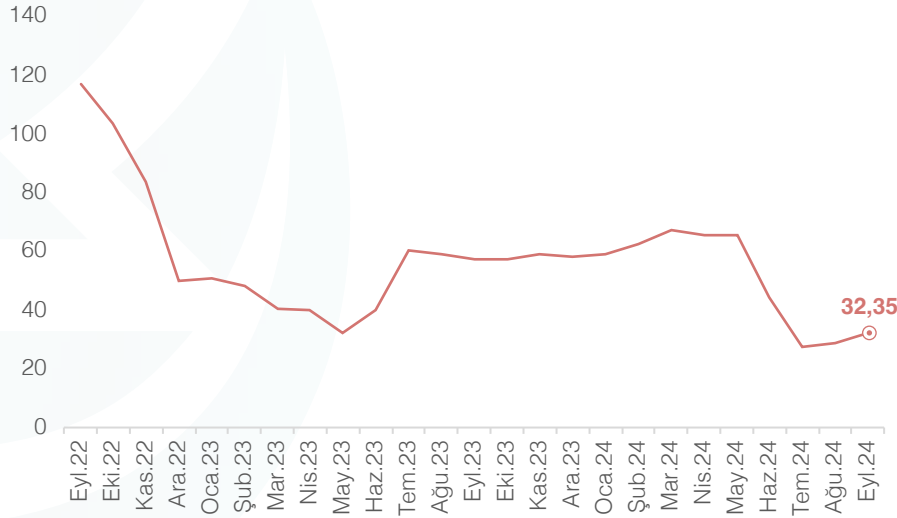

Kaynak: TCMB

“YD-ÜFE’de Yıllık %32,35 Artış”

YD-ÜFE eylül ayında bir önceki aya göre %2,25, bir önceki yılın aynı ayına göre %32,35 oranında artış gösterdi.

YD-ÜFE Yıllık Değişim Oranları

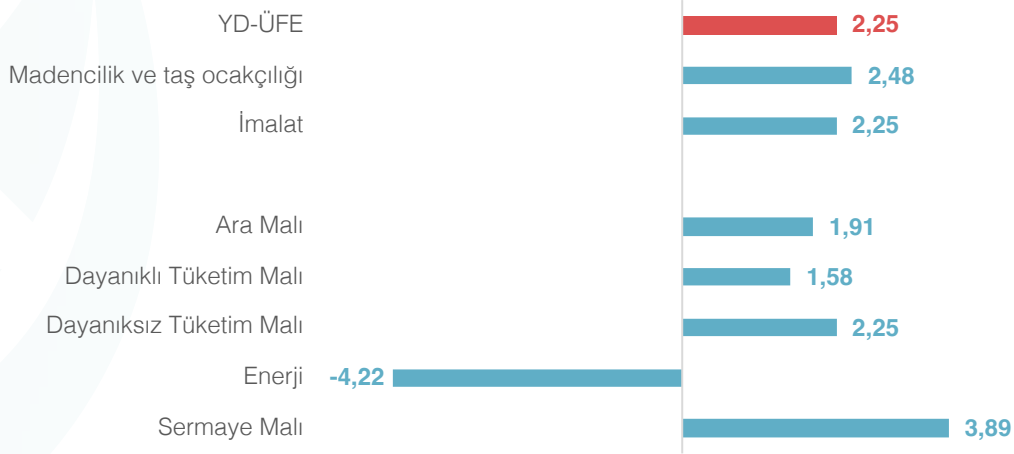
Kaynak: TÜİK

“YD-ÜFE ülke içerisinde üretimi yapılan ve yurt dışına satışı konu olan ürünlerin üretici fiyatlarındaki değişimi göstermektedir.”

“YD-ÜFE İmalat Ürünlerinde Aylık %2,25 Artış Kaydetti”

Sanayinin sektörlerinde aylık fiyat değişimleri incelendiğinde madencilik ve taş ocakçılığında %2,48, imalatta %2,25 artış gerçekleştiği görülüyor. Ana sanayi gruplarında ise ara mallarında %1,91, dayanıklı tüketim mallarında %1,58, dayanıksız tüketim mallarında %2,25 ve sermaye mallarında %3,89 artış kaydedilirken enerji fiyatları grubu %4,22 azaldı.

YD-ÜFE Aylık Değişim Oranları (Eylül, %)

Kaynak: TÜİK

İTOSAM

İSTANBUL TİCARET ODASI
STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

Tasarım ve Hazırlık | Stratejik Araştırmalar Merkezi

itosamkurumsal

www.itosam.org.tr